

„CHRISTIAN ACKERMANN – TALLINNA PHEIDIAS, ÜLBE JA ANDEKAS“.

Uus suurprojekt 2016–2020

Tiina-Mall Kreem

2016. a möödus 330 aastat Tallinna toomkiriku kantsli, 320 aastat altariseina ja 160 aastat altarimaali valmimisest. Tekkis küsimus: kuidas ümmargusi tähtpäevi ära märkida, kuidas tutvustada muinsuskaitse all olevaid kunstiteoseid ja nende loojaid avalikkust kõnetavalt?

Aruteludest sündis idee ehitada koostöös Eesti Kunstiakadeemia (EKA) sisearhitektuuri osakonna prof Hannes Praksi ja tema üliõpilastega altariseina ümber nii iseseisva kunstiteosena mõjuv kui ka vana retaabluga delikaatselt suhestuv telling. Plaan teostus tänu Hilikka Hiiopi, Juhan Kõlumetsa ja OÜ Rändmeister ettevõtlikkusele. Koguduse kaasabil korraldati toomkirikus üliõpilaste projektikonkurss, mille võitis Johanna Sepp.

Koos tellinguga kasvas idee minna äsja lõppenud kunstiteose tehnilistele uuringutele keskendunud projektiga „Rode altar lähivaates“ (2013–2016, Niguliste muuseum) edasi Christian Ackermanni loomingu raames. Sooviti uurida Ackermanni käe all valminud toomkiriku altariseina ning seejärel juba kõiki teisi talle atribueeritud objekte Tallinnas ja Eesti maakirikutes.

Nii tekkiski Tallinna toomkirikus erinevaid institutsioone ja distsipliine kaasa haarav suurprojekt „Christian Ackermann – Tallinna Pheidias, ülbe ja andekas“ (2016–2020). Projekti koordinaatorid on Hilikka Hiiop (EKA / Eesti Kunstimuuseum (EKM)) ja Tiina-Mall Kreem (EKM), põhitäitjad lisaks nimetatule Juhan Kõlumets (Rändmeister OÜ), Isabel Aaso-Zahradnikova (EKA/EKM) ja Anneli Randla (EKA) ning täitjad hulk eri valdkondade spetsialiste.

Toomkiriku altariseina tellingul tehtud arvukad menud publikuekskursioonid ei seganud seal koos EKA muinsuskaitse ja konserveerimise osakonna üliõpilastega tehtud korrastustöid ega uuringuid. Nende seas olid figuuride röntgenipildi- ja polükroomia elementuurin-
gud (Maksu- ja Tolliamet, Eesti Keskkonnauuringute Keskus), stratigraafilised analüüsid (EKA), pigmendi- ja sideaineanalüüsid (Tartu Ülikooli analüütilise keemia osakond), dendrokronoloogilised analüüsid (Tartu Ülikooli geograafia osakond), pildindustehnoloogilised uuringud (EKA, Archaeovision OÜ), 3D-mudeldamine (EKA, Archaeovision OÜ) ning skulptuuride stiili- ja tehniline analüüs (EKM).

Kogutud andmete analüüsi põhjal valmib nn Ackermanni töökojale iseloomulike valemite kogum, mille

põhjal jätkatakse meistri teiste tööde analüüsi. Kõikidel objektidel kogutud info, tehtud fotod ja 3D-vaated vahendatakse uurijatele ja avalikkusele veebiportaali kaudu.

Peale tellingutel tehtavate tööde jätkuvad arhiiviuuringud (Tallinna Linnaarhiiv), mis toovad lisaandmeid Ackermanni kui barokkajastu Eesti skandaalseima ja andekaima kujuri kohta, kes murdis end aastasadu püsinud jäigast tsunftisüsteemist oma kunstiga välja ja tegutses vabameistrina. Tema töökojas valmisid aastail 1680–1710 kõik tähelepanuväärseimad Põhja-Eesti kirikute sisustuselemendid: altariseinad, kantslid ja vapp-epitaafid, samuti krutsifiksid ning väidetavalt ka Eesti kontekstis ainulaadne Tallinna Rootsi-Mihkli kiriku baptisteerium.

Pidevalt publiku vaateväljas kulgeva projekti „Christian Ackermann – Tallinna Pheidias, ülbe ja andekas“ võtavad kokku samanimeline raamat ja näitus Niguliste muuseumis (2020) ning satelliitnäitused kohtades, kus leidub Ackermanni töid.

(1) Koostöös Maksu- ja Tolliametiga tehtud röntgenuurin-
gud, mille abil on võimalik näha ja analüüsida skulptuuride sisestruktuuri
ülesehitust. Foto Andres Uueni